

Toespraak Koningsdag 2019

Wassenaarse Oranje Vereniging “Koningin Wilhelmina”

Burgemeester, mevrouw Koen, dorpsgenoten,

Er is één thema wat het nieuws heeft overheerst tijdens het afgelopen jaar: Verdeeldheid (2x).
Polarisering tussen de drie machtspolen in de wereld. Denk aan het moeizame overleg tussen de VS en China. En de omstreden rol van het Rusland van Poetin. In de brandhaard het Midden-Oosten. In ons Europese bouwwerk. In de Nederlandse politiek, waarbij nuance-arm populisme, in vele verschijningsvormen, sinds kort kan rekenen op circa 1/3 van het electoraat.

Er is één land wat de berichtgeving heeft gedomineerd sinds verleden jaar. Een land wat ons zo na is. Een heus broedervolk als ik het zo mag noemen. Het Verenigd Koninkrijk (2x). Met mededelingen omtrent Prins Philip. Thans op 97-jarige leeftijd met pensioen. Met het pijnlijke Brexit dossier. Met het inclusieve huwelijk van de toekomstige reserve koning Harry en zijn sympathieke Hertogin van Wales. Afkomstig uit het zuiden van Californië. Prachtige ironie, hoe de VS, een voormalige opstandige Engelse kolonie, een samenleving gebaseerd op het principiële beginsel van eigen verdiensten en een diepgewortelde aversie tegen erfelijke privileges, uiteindelijk met één van haar eigen dochters de Engelse Koninklijke familie binnendringt.

En tenslotte, minstens zo aangenaam, met het fonkelende staatsbezoek van ons Koningspaar aan Koningin Elisabeth. Zeer uitzonderlijk. De 93-jarige Engelse vorstin ontvangt slechts één inkomend staatsbezoek per jaar. En koos voor haar trouwe Noordzee-overbuur Nederland. Met afsluitend een gemeenschappelijk bezoek aan het graf van onze Stadhouder Willem III, die uiteindelijk de positie van Koning van Engeland zou bemachtigen.

De historische betekenis van onze Koning-Stadhouder Willem III, is een hoogtepunt in de Oranje dynastie. Geboren in 1650, in rechte lijn de achterkleinzoon van Willem de Zwijger en in 1702 kinderloos en fataal van zijn paard gevallen. Zelfs Henry Kissinger besteedt een geheel hoofdstuk aan deze Oranje telg in zijn meesterwerk Diplomacy.

Wie was Stadhouder Willem III? Zijn moeder Mary Stuart, was de zuster van de Engelse King Charles II. Zijn vrouw, ook Mary Stuart genaamd, was zijn volle nicht; een gearrangeerd huwelijk, zeer gebruikelijk in de 17e eeuw. Zijn schoonvader was de latere en Engelse King James II. Deze katholieke King James was ongeliefd in het hoofdzakelijk protestantse Engeland. En dan het rampjaar 1672. Wij zijn in oorlog met Engeland, de bisdommen Keulen, Münster en het almachtige Frankrijk. De 22 jarige Stadhouder Willem III wordt als opperbevelhebber van de krijgsmacht van onze republiek aangesteld. Dankzij hoog strategisch inzicht, het vermogen om nieuwe bondgenoten te mobiliseren, bijzondere prestaties van onze marine, Michiel de Ruyter en inundaties wordt het gevaar afgewend.

Hoe werd hij Koning van Engeland? Uit onvrede met de katholieke King James verzocht een groep Engelse parlementsleden Stadhouder Willem III formeel het land te invaderen. Met een vloot van meer dan 300 vaartuigen en 35,000 manschappen, groter dan de Spaanse armada een eeuw eerder, zette hij voet aan wal in zuid west Engeland in 1688. Onmiddellijk deserteerde een groot gedeelte van het Engelse leger, het kader van het land verklaarde onmiddellijk steun aan Stadhouder Willem III. De koning van Engeland, zijn schoonvader James II nam de benen naar Frankrijk. Het Engelse Parlement, met grote meerderheid, verzocht hem, als half Stuart, te kandideren als opvolger van de gevluchte koning James II. The Glorious Revolution was een feit. Een omwenteling zonder bloedvergieten. Een echt keerpunt in de Nederlands-Engelse betrekkingen.

Wat heeft deze Stadhouder Willem III betekend? In een periode dat Frankrijk met overheersende geopolitieke macht in een positie was om haar wil aan Europa op te leggen bood hij tegenstand. Engeland was onder Willem III geen bondgenoot van Frankrijk meer. Het land sloot zich nu aan bij de anti-Franse coalitie van de Duitse keizer, Spanje en de Republiek. Onder leiding van Willem III werd de expansiepolitiek van de Franse koning Lodewijk XIV weerstaan. De kundige wijze waarop Willem leiding gaf aan een steeds wisselende coalitie en eenheid, smeedde hem tot meester in de diplomatie. Dankzij grondwettelijke hervormingen werd in Engeland het einde van de strijd tussen koning en parlement ingeluid. Met de komst van bankiers uit de Lage Landen werd het Engelse financiële systeem herzien. Tenslotte, de naam van onze Koning Stadhouder blijft verbonden met één van de oudste nederzettingen in de VS en de één na oudste universiteit aldaar, William and Mary in Williamsburg, Virginia.

Vandaag op de verjaardag van onze eigen Koning is het nuttig ons te verdiepen in zijn agenda. Jaarlijks licht ik er één aspect uit. Met deze keer de focus op economische diplomatie. Iets wat leeft bij Willem Alexander, maar ook bij zijn broer Prins Constantijn. Denk aan de inspanningen van Prins Constantijn voor de high tech sector in Nederland. Vooral vernieuwende en snelgroeende MKB-bedrijven kunnen op hun belangstelling rekenen. Met terugkerende aandacht voor digitalisering, de energie transitie en de sociaaleconomische relevantie van arbeid. Koninklijke werkbezoeken fungeren als een stempel van goedkeuring, met volop positieve spin-off.

De persoonlijke waardering voor Koning Willem-Alexander en onze koningin is fors. Ook bij onze meer veranderingsgezinde jongeren is sprake van een meerderheid die het koningshuis steunt. In een tijd van maximale politieke versplintering is dit memorabel.

Op deze dag vieren wij zijn verjaardag. Met vreugde. Met erkenning voor zijn werken. Zijn inzet, heel zelfverzekerd, voor maatschappelijke verbinding. Daarom wensen wij het Staatshoofd, geluk en wijsheid. Met elkaar en feestelijk. Een dag van ontmoeten en samenzijn. Een dag waarop de roep naar eendracht in onze wereld luid klinkt. Net als in 1688.

J.R. Stallinga

Voorzitter Wassenaarse Oranje Vereniging ‘Koningin Wilhelmina’.

27 April 2019